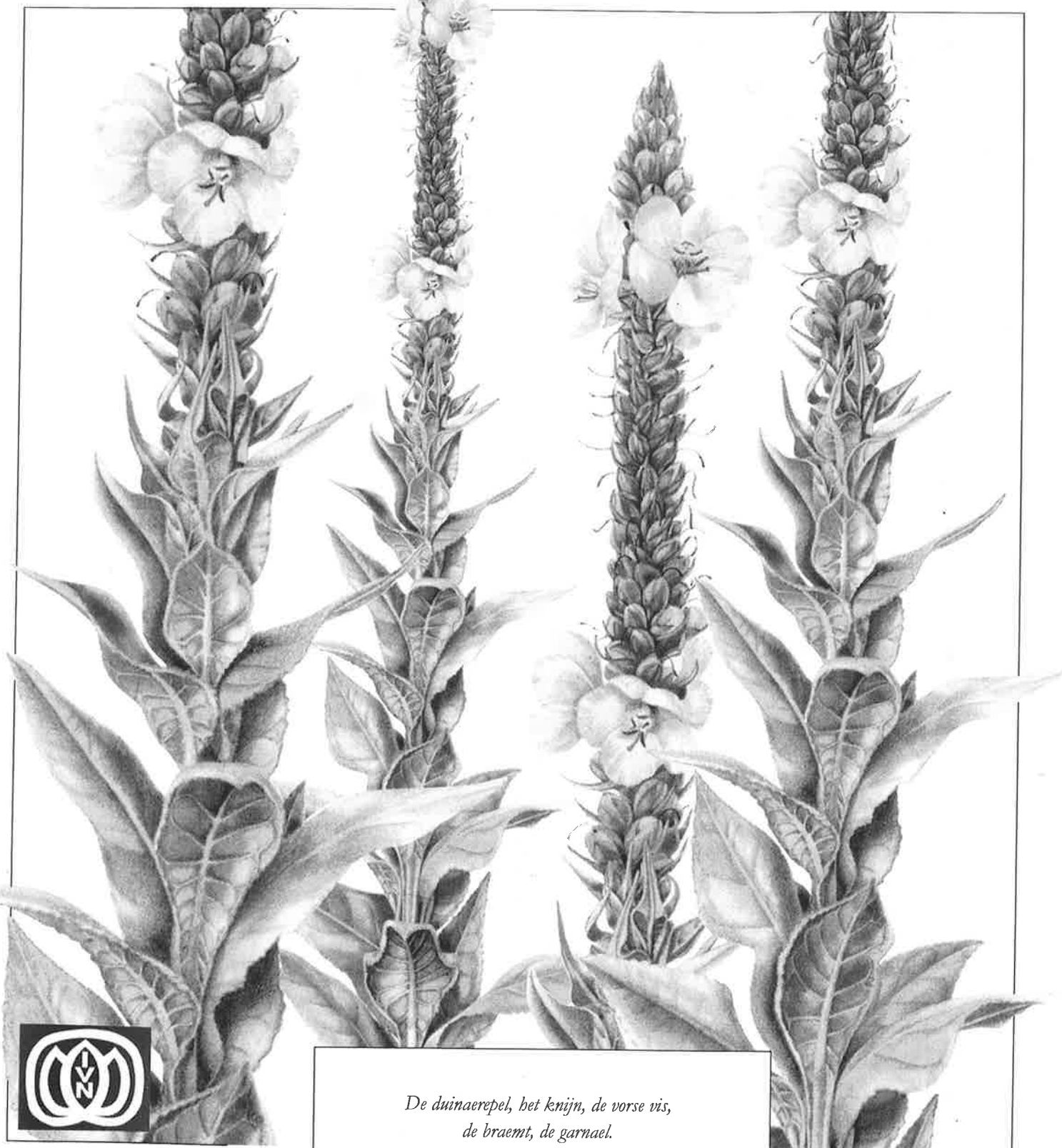

De Toorts

69

APRIL 2006, 23E JAARGANG

Contactblad van het IVN afdeling Zuid-Kennemerland

*De duinaerepel, het knijn, de vorse vis,
de braemt, de garnael.
Welke rijkaerd kreeg zo'n kostelijk mael.*

De Toorts is het contactblad van het IVN afdeling Zuid-Kennemerland.

Het IVN, Vereniging voor natuur- en milieueducatie, is een vereniging van vrijwilligers, die streeft naar meer natuur en een betere kwaliteit van het milieu. De leden zetten zich actief in voor natuur en milieu door middel van allerlei voorlichtende en educatieve activiteiten.

Verspreid over Nederland heeft het IVN ruim 180 afdelingen.

Bestuur
Voorzitter Jonne Misset, Junoplantsoen 73, 2024 RM Haarlem, tel. 023-5274950
Secretaris Dick van As, van Riebeecklaan 2, 2024 AH Haarlem, tel. 023-5267873
Peningmeester Robbert-Jan de Bruijne, Esdoornkade 13, 2101 WN Heemstede, tel. 023-5474362
Postadres Van Riebeecklaan 2, 2024 AH Haarlem
E-mail bestuur@ivnzk.nl
Gironummer 5007954 t.n.v. IVN Zuid-Kennemerland te Heemstede

Ledenadministratie
Esdoornkade 13, 2101 WN Heemstede, tel. 023-5474362

Coördinatoren werkgroepen

Excursies	Annemiek Oosterhof	excursie@ivnzk.nl
Publiciteit	Marc van Schie	023-5351239 publiciteit@ivnzk.nl
Groene Winkel	Paul de Vocht	023-5424513 groenewinkel@ivnzk.nl
Cursussen	Tineke Allaert	023-5261100 cursus@ivnzk.nl
Kinderen	Frank Jansen	023-5290984 kinderen@ivnzk.nl
De Toorts	Jonne Misset	023-5274950 toorts@ivnzk.nl
Lezingen	vacature	
Oeverwaluwen	Mieke Ooms	023-5651606 oeverwaluw@ivnzk.nl
Natuurwerkgroep	Marc van Schie	023-5351239 natuur@ivnzk.nl

Aangevraagde excursies
Yneke Bettink 023 – 5254995

Materiaalcoördinator

Leo v/d Brugge, Gen. Bothastraat 91, 2021 JS Haarlem, tel. 023-5261584, e-mail: materiaal@ivnzk.nl

Webmasters

Huib Koel en Jacqueline van Klaveren, e-mail: webmaster@ivnzk.nl

De jaarbijdrage is voor leden minimaal € 16,50 en voor donateurs minimaal € 15. Leden en donateurs ontvangen driemaal per jaar De Toorts. Leden ontvangen tevens het kwartaalblad 'Mens en natuur' van IVN Nederland. Van leden wordt verwacht dat zij actief zijn binnen de afdeling. Uitgebreide informatie over het IVN Zuid-Kennemerland is te vinden op de website www.ivnzk.nl.

Inhoud

Van de redactietafel	3
Gedicht	3
Zeedorpenlandschap	4
Stiekem genieten!	6
Geneeskrachtige kruiden	7
Lezersm@il	8
Kinderhoek	9
Is er nog wat te doen?	10
Dichter in de natuur	11
IVN Zomerweek	11
Hulp gevraagd Groene Winkel	11
Straatje om	12
Rondje thuis	13
Nachtegalentocht	14
Theo Venings in het zonnetje	15
Teellandjes in ere hersteld	16
Mag ik me even voorstellen	18
Waterbeestjes gezocht	19
Afdelingsdag in de polder	19
Korte berichten	20
Activiteitenprogramma	21

Colofon

Druk

Paswerk Grafisch, Cruquius

Papier

100% zuur- en chloorvrij papier

Opmaak en vormgeving

Albionne, Haarlem

Redactie De Toorts

Caroline Dekker, Marisca v/d Eem,
Theo Litjens en Jonne Misset
e-mail jonnemisset@quicknet.nl

In dit nummer medewerking van

Yneke Bettink
Chris v. Deursen (foto)
Marie José Huis in 't Veld
Jacqueline v. Klaveren (tekst+foto)
Huib Koel
Gerard Scholten
Hetty Wijker (tekst+tekening)

Van de redactietafel

Een jaar geleden is in De Toorts uitgebreid uiteengezet dat de redactie voor een periode van twee jaar als thema *landschap* heeft gekozen. De nadere uitwerking geschiedt via een tocht van zee naar veengebied, met een uiteenzetting over de landschappen die je op die tocht ontmoet. Zee, strand en duinen zijn al aan de orde geweest. In deze Toorts zet de redactie de themareeks voort met enkele artikelen over het *zeedorpenlandschap*. Daarbij komen ook een tweetal huidige bezitters van landjes (hoekjes land) onder andere voor het kweken van *duinpiepers*, in een interview aan het woord. Hieronder wijzen wij u nog even

op drie excursies met dit thema. De redactie wil u ook graag attent maken op het bijgevoegde jaarverslag 2005. Dit bevat meer organisatorische informatie, zoals jaarverslagen van de werkgroepen en financiële informatie. Het bestuur geeft daarmee voorlichting over dergelijke zaken aan leden en donateurs.

Tevens zit in deze Toorts een losse brief gevoegd van het bestuur van Thijsses's Hof. De financiële situatie van de Hof wordt als somber gekwalificeerd, in hoofdzaak beïnvloed door sterke achteruitgang van de inkomsten. Men doet dan ook een wervende oproep aan de Kennemerlanders om donateur te worden. Het IVN-bestuur wil haar collega-bestuur graag ter wille zijn en heeft deze brief daartoe bij De Toorts gevoegd. Het IVN wenst Thijsses's Hof veel succes met haar actie voor het behoud van deze prachtige natuur-en instructie tuin.

Theo Litjens

Sandevorderde was jou naam

Hoeveul geslachte benne der, op
jou grond voorbijgaen.
De Schepper gaf ons dit dorp an
Zee.

We waren arm, toch gaf Hij
ons veul goede gaeve mee.

De duinaerepel het knijn de vorse
vis

de braemt de garnael.
Welke rijkaerd kreeg zo'n kostelijk
mael.

Maer de herinneringen leggen op,
die grond vastgekleusterd.

Wanneer de storm om de hoissies
giert

Maer de stilte binnen is, voor de
nacht valt,
denkt men even aan hem, die heel-
al bestiert.

En mijmert men dan voort, is of
je,

de geluiden uit 'n vorige eeuw
hoort

Men hoort de paarden met de red-
boot,
het Schuilegat op gaen,
door de vliegende storm ken je,
de stemmen van de mannen ver-
staen.

Ze spreken van moed en ijzere wil.
Zelfs in deuze tijd hard en kil

Zijn der toch mensen die liefde
hebben voor grond en aard
Ontzag hebben voor heelal en
mens

Geef dat deur aan je gezin
Het geeft elk mens rust en gewin.

B. Jongsmas-Schuiten

Genootschap Oud Zandvoort

Thema-excursies

Wij organiseren in de zomer een
viertal excursies in het zeedorpen-
landschap.

Excursie in de Zuidduinen bij
Zandvoort op donderdag 8 juni.

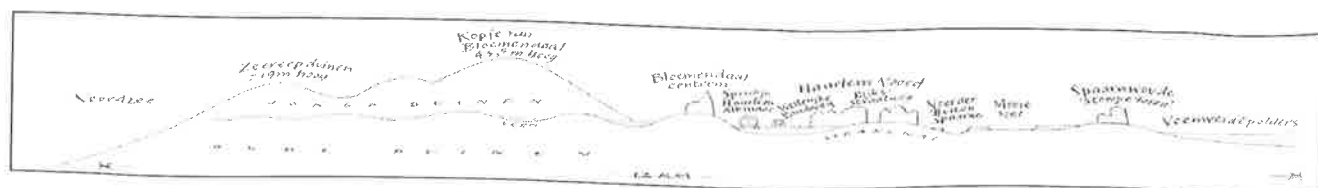
Excursie in het Kostverlorenpark
te Zandvoort op dinsdag 27 juni.

Vogels, Wurmten, Vlinders, een ex-
cursie door het Wurmenveld en
het Kraansvlak op zondag 2 juli.

Nadere informatie vindt u in het
activiteitenprogramma achterin de-
ze Toorts of op onze website
www.ivnzk.nl.

Tevens kondigen we hierbij aan de
excursie Grenzen verkennen bij
het Kennemermeer op vrijdag 18
augustus. Meer hierover in de vol-
gende Toorts.

De sluitingsdatum voor het volgende nummer is 1 juli 2006. Kopij digitaal aanleveren via toorts@ivnzk.nl.

ZEEDORPENLANDSCHAP

Voor ons bewoners kort bij de zee is het wat overtrokken om te gaan uitleggen wat zeedorpen zijn. In dit artikel is getracht een beeld te geven van enkele specifieke kenmerken van deze dorpen. Tot de zeedorpen behoren onder andere Zandvoort, Wijk aan Zee, Castricum en Egmond aan Zee.

Hieronder wordt nader ingegaan op het zeedorp Zandvoort.

Zeedorpenlandschap

Het landschap van deze dorpen langs de Hollandse kust en het omringende duingebied wordt zee-

het dorp werden in het nabijgelegen duin de visnetten schoongemaakt en geboet (gerepareerd). De was werd er gebleekt. Later gingen men het duin benutten voor verschillende andere doeleinden, zoals landbouw, veeteelt, verzamelen

de eigen uitwerpselen uit het tonnetje, visafval, geiten- en paardenmest, en keukenafval. De jeugd werd na schooltijd erop uit gestuurd om de paardenmest in de straatjes met stoffer en blik op te vegen, eveneens voor verrijking van de mestvaalt. Ook werden er zaken van het strand gehaald, zoals zeesterren en bepaalde soorten zeewier. Ondanks het afdekken met ruigt stonk het in de buurt van de mestvaalten verschrikkelijk en het

Tuinen in de duinen

dorpenlandschap genoemd. Waarom deze aparte naam voor een gebied dat we gewoon duingebied zouden noemen? Dat komt door de bijzondere ontwikkeling ervan ten opzichte van die van de duinen in het algemeen.

Vanaf de 15de en 16de eeuw woonden er hoofdzakelijk vissers. Men leefde van de visvangst en vlakbij

van brandhout door het omhakken van bomen en struiken en verzamelen van ruigt (gedroogde, wilde gewassen) voor het afdekken van de mestvaalt. Die laatste had iedere bewoner achter het huis, ook de burgemeester. Die mestvaalt, zo las ik in het boekje Zeedorpenlandschap in Noord-Holland, werd uit allerlei materiaal opgebouwd, zoals

miegelde er van de vliegen die, zo vermeldt de historie, soms verantwoordelijk waren voor het uitbreken van ernstige ziekten.

Aan het eind van de zomer werd de mestvaalt met de schelpenkar naar de landbouwgrondjes gebracht en 's winters ondergespit. Door de intensieve betreding door mens en dier en het bewerken van

de duingrond ontstond een netwerk van paadjes en weggetjes, vooral rond de zogenoemde aardappelveldjes.

Aardappelveldjes

Naast de kleinschalige weilandjes voor geiten, schapen en een enkele koe, is de teelt van de *duinpiepers* bijzonder. Een klein gebied werd omgespit, bemest en beplant met de krielaardappeltjes van de vorige oogst. Een deel van de opbrengst werd verkocht, de duinpiepers waren zeer gewild. Na verloop van enkele seizoenen werd - om aardappelmoetheid te voorkomen - een landje verder uitgediept, na jaren soms tot vlak boven de grondwaterstand. Er ontstond dan een soort zandkuip, omgeven door zandwallen. Op enkele plaatsen in de Zuidduinen bij Zandvoort zijn nog overblijfselen van aardappel-landjes te zien. Sommige oude landjes worden nu nog gebruikt als volkstuintjes voor het kweken van groenten.

Zeedorpen-effect

Dat de werkzaamheden van de bewoners van de zeedorpen in het duingebied effect hebben gehad moge uit het voorgaande blijken. Echter een nog niet genoemd effect, vooral van belang voor de natuur, is de invloed op de flora van de duinen die grenzen aan de zeedorpen. Met name door betreding en de typische wijze van bemesten door de eeuwen heen, is een geheel eigen flora ontstaan. Het valt buiten het kader en de beschikbare ruimte van dit artikel om uitvoerig in te gaan op de vele bijzondere plantensoorten. Bijzonder in die zin, dat ze bijna uitsluitend rond de zeedorpen te vinden zijn. Enkele soorten wil ik hier noemen. Van de familie van de anjers: de silensoorten: de nachtsilene de oorsilene, de kegelsilene, de steentijm en

het torenkruid.

Fauna

De fauna van het zeedorpenlandschap is mijns inziens niet specifiek voor dit gebied. In de literatuur worden wel een paar vogelsoorten genoemd, zoals de kuifleeuw-erik en de geelgors. Dit laatstgenoemde vogeltje is in West-Nederland door allerlei oorzaken

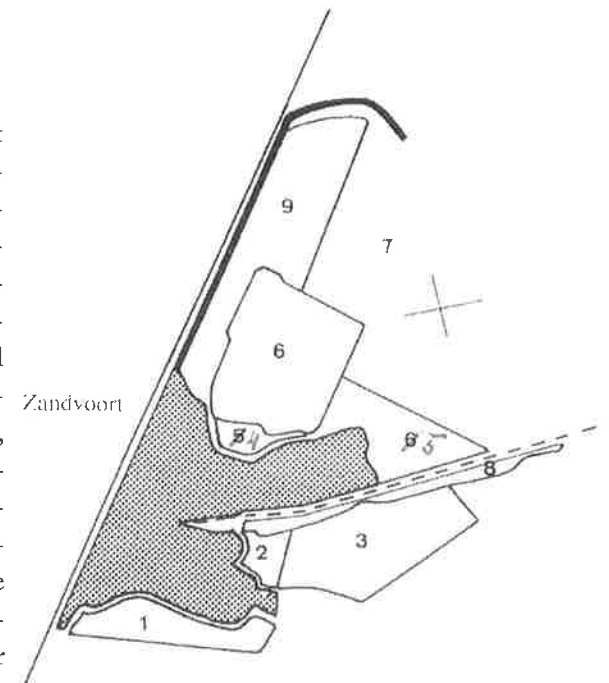
reeds in 1985 verdwenen. Overigens komt de geelgors nog talrijk voor op de hoger gelegen zandgronden in het oosten van ons land.

Zandvoort

Het zeedorpenlandschap rond deze badplaats is voor de IVN-ers van Zuid-Kennemerland het meest nabij. Jaarlijks vinden er excursies plaats. In het bijgaande kaartje staan de verschillende gebieden vermeld. 1. Zuidduinen 2. Kostverlorenpark 3. Golfbaan 4. Vijverpark 5. Wurmenveld 6. het circuitterrein 7. Kraansvlak (deels) 8. Visserspad 9. Zeeveld (tussen het circuit en Bloemendaal aan Zee. Vooral het Kostverlorenpark is een heel charmant stukje natuur met zijn karakteristieke bunker-tuinhuysjes, prachtig geaccidenteerd met een schitterende wilde plantengroei.

Ontwikkeling

Het is duidelijk dat Zandvoort van klein vissersdorp naar moderne badplaats een enorme ontwikkeling heeft doorgemaakt, met als gevolg een geheel ander grondgebruik. Te noemen valt de nieu-

bouw van grote flatgebouwen en villa's, de aanleg van parkeerterreinen, het circuit, het toerisme, de sportbeoefening (joggen). Deze zaken hebben het zeedorpenlandschap onder grote druk gezet, met name de uitbreidingsplannen van de gemeente. Gelukkig is er van diverse kanten o.a. van de Stichting Duinbehoud.

Laten we hopen dat deze historisch- en ecologisch interessante landschappen voor de toekomst behouden blijven.

Literatuur

- Zeedorpenlandschap in Noord-Holland, te bestellen bij de Stichting Duinbehoud te Leiden.
- ✓ Duinen, van zand tot landschap; uitgeverij Pirola te Schoorl (alleen nog 2^e hands te verkrijgen)
- ✓ Duinen voor de wind; Stichting Duinbehoud, uitgave juni 1992
- Zuid-Kennemerland natuurlijk; uitgeverij Schuyt en Co De Toorts, nrs. 28 en 29 uit 1982

Theo Litjens

Stiekem genieten!

Als ik 'zeedorp' zeg, waar denk je dan direct aan?

Ja,...aan het Kostverlorenpark. Ik had vroeger een hond en die liet ik dagelijks uit in dat park. Ik woon er zo'n 100m. vanaf en kwam er dagelijks.

Weet je nog wanneer je voor het eerst van een 'zeedorpenlandschap' hoorde?

Eric van Bakel gaf een excursie in het Kostverlorenpark en dat was voor mij een eye-opener. Eric heeft er jaren geleden een serie over geschreven in de Toorts. Na één of twee excursies van Eric te hebben mee gemaakt heb ik het van hem over genomen. Dat was rond 1995.

Wat vind jij het specifieke aan dat gebied?

De typische planten en de hoeveelheid soorten. Het park is 10 ha. groot en heeft meer dan 200 soorten planten. Typische planten zitten daartussen die je nergens anders ziet. Bijvoorbeeld de kegel-, oor- en nachtsilene.

Als je bedenkt dat verder in Nederland per 100 ha. (daar zit dan ook water bij) 70 soorten staan, dan zie je hoe bijzonder de natuur hier is.

Ontdek je nog steeds nieuwe dingen in het gebied?

Ik loop heel veel in de natuur en ben altijd alert. Zo gauw er iets bijzonders is, dan zie ik het. Ik ga dan niet allerlei mensen bellen, maar wel uitzoeken wat het is.

Wat maakt jou helemaal blij tijdens een wandeling?

Als de mensen vol aandacht zijn en het een leuke excursie vinden.

Dat merk je binnen 10 minuten. Dat maakt me blij, dat ik dat kan overdragen.

Maar als ik alleen loop is dat an-

ders. Dat is dan geen kwestie van blijdschap maar meer van stiekem genieten.

Hoe bereid je een excursie rond Zandvoort voor?

Ik doe het al heel lang, maar mijn

geheugen heeft af en toe een steuntje nodig. Ik lees dan de gegevens door en ga altijd voorlopen. Je wilt de mensen toch de specifieke dingen laten zien en dus moet je weten waar ze staan.

Weet je trouwens dat de term 'zeedorpenlandschap' pas is uitgevonden rond 1960 door professor Doing uit Wageningen. Hij deed onderzoek in de duinen en deelde het landschap in zones in. Alleen rond het zeedorp was zo'n verscheidenheid aan planten dat hij daar geen naam voor wist en werd het 'zeedorpenlandschap'.

Met welk gevoel wil je dat de mensen na afloop van de excursie naar huis gaan?

Dat is een moeilijke vraag. Natuurlijk met een tevreden gevoel. Eigenlijk met een gevoel dat ze direct lid willen worden van het IVN. Nee, met een blij gevoel, dat is het aller belangrijkste.

Marisca van der Eem

Earth Day zaterdag 22 april 2006

De snelle klimaatverandering is één van de belangrijkste problemen van de 21ste eeuw. Het energievraagstuk hangt hier nauw mee samen. Wat zijn de oorzaken en gevolgen van de klimaatverandering? 'Klimaatverandering, energie en ontwikkeling'. Nederlandse en buitenlandse gasten spreken over alarm en aanpassing, over angsten en kansen, over dilemma's en keuzes. Kunnen we ons energieverbruik terugdringen zonder welvaart in te leveren? Deze vragen staan centraal op EarthDay.

Een dag vol debat, lezingen, workshops, films, kunst en muziek. Met onder anderen: Denis Hayes, Wijnand Duyvendak, Wim Sinke, Ben & Jerry's, Marc Cornelissen, WISE, Milieudefensie en Madeleen Helmers.

Locatie: Louis Hartlooper Complex in Utrecht.

Datum & Tijd: 22 april 2006, vanaf 13.00 uur

Organisatie: Stichting Duurzame Solidariteit en Debatcentrum Tumult. Voor meer informatie zie: www.earthday.nl

Eetbare en/of geneeskrachtige kruiden

Bedenkt Yneke Bettink altijd zelf een geneeskrachtig kruid dat zij voor u gaat beschrijven, dit keer was er een opdracht. Ook zij moest zich houden aan het thema van deze Toorts. Yneke heeft vele planten in haar hoofd de revue laten passeren en pas op het allerlaatste moment dacht ze aan deze vlinderbloemige.

Vlinderbloemfamilie Leguminosae; Papilionaceae

De Wondklaver komt bovendrijven, nadat enkele Silenesoorten, Kromhals en andere (on) opzettelijk door de mens verspreide planten, of adventief planten, hier niet in aanmerking lijken te komen.

Dit familielid van onze belangrijke voedingsgewassen zoals erwten en bonen, heeft kleine gele bloemen. Ze worden ons geserveerd op een handvormig schutblad, in een bedje van zilverzijdeachtig dons. Soms zijn de bloempjes gebundeld tot één hoofdje, maar dikwijls liggen er twee hoofdjes aan het einde van de stengel op de schutblaadjes. De goudgele kroon van elk afzonderlijk vlinderbloempje is soms rood aangelopen.

De tien vergroeide meeldraden vormen een buis, waar zich onderin nectar afscheidt. Hommels kunnen deze nectar bemachtigen,

Wondklaver (Anthyllis vulneraria)

maar voor bijentongen blijkt de zoetigheid onbereikbaar.

Als er bij regenweer minder gevlogen wordt, treedt er bij de bloemen van de Wondklaver zelfbestuiving op. Na rijping kan de vrucht in de pluizachtig-behaarde kelk gemakkelijk door de wind meegenomen worden en dus verspreid.

Bovenbeschreven bloem betreft de duinvorm of kustvorm. In grote delen van Europa komen talrijke variëteiten en ondersoorten van de Wondklaver voor. Onze binnenlandse vorm heeft over het algemeen bruinere en meer afstaande beharing op de kelken.

De stengelbladeren zijn diep veervormig gedeeld met vaak een iets groter, lancetvormig topblaadje. 't Is een echte plant van het kalkrijke Zeedorpenlandschap.

De Wondklaver heeft zijn naam te danken aan het feit dat men een aftreksel van het (gedroogde) kruid kan gebruiken om wonden mee uit te wassen. Het kan ook in een natte omslag dienst doen bij het verbinden van een -moeilijk te genezen- wond. De thee werkt tevens bloedreinigend. Het kruid bevat onder andere saponinen en looistoffen.

Van de wetenschappelijke naam van deze inheemse plant, *Anthyllis vulneraria*, komt de geslachtsnaam uit het Grieks. 'Anthos' betekent 'bloem' en 'ioulos' betekent 'dons'. 'Vulneria' betekent 'wondhelend'.

De naam Wondkruid en Gele Zandklaver zijn onder andere in het duingebied gebruikte volksbenamingen.

Legt men Wondklaver in een wieg, dan is volgens oude overlevering de baby beschermd tegen boze geesten en machten. De plant bezit

dus ook antidiabolische krachten.

Hoewel ik de vlindertjes (nog) niet heb waargenomen, is Wondklaver de waardplant van zowel het Dwergblauwtje als het Klaverblauwtje. De jonge rupsjes overwinteren in de uitgebloeide bloemhoofdjes. Een tweetal soorten motjes leggen hun eieren in de peulen van de Wondklaver waarna de rupsjes zich hieraan te goed doen. Tot slot is er nog een prachtig donkergroen met goudglanzende snuitkever, *Tychius schneideri*, die zich op Wondklaver heeft gespecialiseerd, zonder zich te realiseren dat het een rode lijst 3-plant betreft, en dat wil zeggen: kwetsbaar.

Yneke Bettink

In de Toorts van december 2005 vroeg Marisca in haar 'Rondje thuis': weet iemand iets meer over de duinhaas?

De redactie kreeg een pakje met een brief opgestuurd door Willem van der Mije, waarin een fiks aantal fotokopieën uit boeken die Marisca thuis niet had.

Willem schrijft dat hij zich na het lezen van het artikel niet meer kon losmaken van de duinhaas: "Daarom heb ik wat speurwerk verricht en wil je dit hierbij overhandigen."

In "Zoogdieren van Europa" en "Zoogdieren van ons land" staan dezelfde gegevens over de haas vermeld met voor 'ons' de niet onbelangrijke mededeling bij de bio-

Reactie naar aanleiding van een artikel 'Het duinlandschap onder de loep genomen' in Toorts 68, december 2005.

Jan-Willem van Velzen schrijft:

Ik vind het te prijzen dat jullie als redactie aandacht aan dergelijke aardkundige onderwerpen besteden. Het is immers geen sinecure om daar een goed stuk over te schrijven. In het artikel vond Jan-Willem echter een aantal onvolkomenheden.

Er staat dat het proces van jonge duinvorming doorging tot ongeveer de 12de eeuw, maar de duinvorming begon rond de 11de / 12de eeuw (bij Den Haag eerder) en ging door tot in de 17de / 18de eeuw, plaatselijk nog wel langer, zelfs tot op de dag van vandaag (o.a. Texel, Schiermonnikoog).

Vlak ervoor in het artikel staat, dat

toop: duinen.

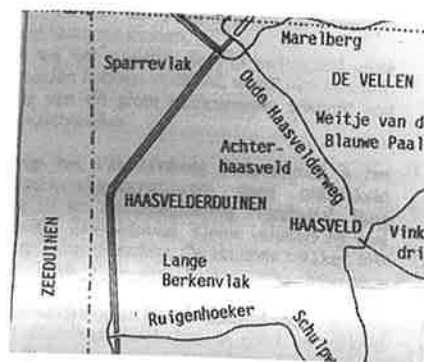
In de 'Dieren- en plantengids voor onderweg; familienatuurgids' wordt bij de biotoop opnieuw de duinen genoemd. Zo ook in 'Dieren- en Planten; gids voor onderweg'.

In 'Flora van Duin- en Bollenstreek' staan op een plattegrond maar liefst vier hazen-benamingen: Haasveld, Haasvelderduinen, Achterhaasveld en Oude Haasvelderweg.

"Dan is bij mij de twijfel weggenomen of ze er ooit hebben geleefd", schrijft Willem. "Ze hebben in de duinen geleefd. In mijn duinbeleving heb ik overigens nimmer een haas gezien, maar in alle volgende bezoeken zit het nu wel in mijn

achterhoofd en ik hoop 'm te ontdekken."

Willem van der Mije, hartelijk bedankt voor jouw enthousiaste reactie en de toegestuurde informatie.

De locatie op het kaartje ligt in zuidelijk duingebied van de AWD, net onder de grens tussen Noord- en Zuid-Holland, tussen de Zeeduin en het Van Limburg Stirumkanaal.

Het kaartje komt uit: Flora van de duinen- en Bollenstreek.

de duintjes met behulp van helmplanten langzaam uitgroeiden tot grote duinruggen en zich als loopduinen over de oude duinen heen bewogen naar het oosten. Echter, bij het ontstaan en de verplaatsing van loopduinen speelt vegetatie géén rol.

In het artikel staat voorts 'de vorming van de oude duinen (strandwallen)'. Dit wekt sterk de suggestie dat het hetzelfde is. Strandwallen zijn echter niet hetzelfde als oude duinen. Het is niet eenvoudig uit te leggen hoe het wel zit, aldus Jan-Willem. Waarschijnlijk gaat hij er in het najaar van 2006 nader op in met een excursie en/of een lezing. Ten slotte staat in het artikel dat het Nederlandse duingebied iets meer dan 1% van het Nederlandse grondoppervlak omvat. Het duinlandschap zoals dat fysisch-

geografisch onderscheiden kan worden van andere Nederlandse landschappen omvat ongeveer 4% van het Nederlandse oppervlak. Die ruim 1% die in het artikel wordt aangegeven, betreft echter alleen de jonge duinen (en dan bovendien exclusief stranden en kwelders). Feitelijk gaat het om minder dan 1% aangezien die ruim 40.000 ha gebaseerd is op de situatie in 1850 en er inmiddels veel van de jonge duinen zijn verdwenen door kustafslag of afgravingen; andere delen dermate sterk zijn aangetast dat ze tegenwoordig nauwelijks meer tot natuurlijk duingebied kunnen worden gerekend. Er is overigens ook duingebied bijgekomen door natuurlijke duinvorming, vooral in het Waddengebied. De winst-verliesrekening is echter negatief, alle herstelprojecten ten spijt.

Ik denk dat je nog nooit van een *zeedorp* hebt gehoord. Maar misschien kun je wel bedenken wat het is. Een *zeedorp* is een dorp dat vlakbij de zee ligt, zoals Zandvoort. Vroeger stonden daar alleen maar kleine huisjes. De mensen waren arm en hadden tuintjes (landjes) waarop ze zelf hun aardappelen en groenten kweekten. Hoe dat vroeger ging, vertelt Hetty Wijker je. Maar dan gaan we wel eerst 120 jaar terug in de tijd!

Het is het jaar 1885. Wim is ziek geweest en mag aan zee wat aansterken. Ze noemen hem in het dorp een bleekneusje. Hij mag vandaag met zijn vriendje Jan mee. Jan woont al zijn hele leven in het dorp aan zee. "Kom", zegt Jan, "laten we naar het duin gaan." Ze lopen naar de rand van het dorp. Even verderop ziet Wim vrouwen en mannen hun schoenen en sokken uit doen. "Waarom doen ze dat?" vraagt Wim. "Ze moeten een heel eind over het visserspad naar de stad met een grote mand vis op hun rug", zegt Jan. "Als ze hun schoenen en sokken niet uitdoen, komt er zand in en dan wordt het lopen nog zwaarder." "Laten wij ook een stuk over het visserspad gaan", zegt Wim. Ze lopen een stuk door het mulle zand. "Kijk", zegt Jan "daar heb je buurman Kerkman. Ze noemen hem ook wel 'gebroken klompie'. Hij heeft namelijk eens zijn klomp gebroken toen hij uit woede stond te stampvoeten." De buurman gooit grote hopen zand met zijn schep de lucht in. "Zo buurman, u hebt er zin in", zegt Jan. "Och kind", zegt de buurman "ik schep me hier een ongeluk. Dat rottige waterleidingbedrijf blijft maar pompen. M'n piepers verdrogen alsmaar." "Wat zijn piepers?" vraagt Wim, "maken die geluid?" "Nee joh", zegt Jan, "dat zijn aardappels." "Maar waarom moet de buurman dan zo scheppen." "Nou, omdat ze water uit het duin pompen voor de mensen in Amsterdam", zegt Jan. "Nu kunnen

de aardappels met hun wortels niet meer bij het water en moeten we kuilen graven tot we weer bij het water zijn. Sommige mensen uit het dorp hebben al zulke diepe kuilen moeten graven dat ze de moed hebben opgegeven. Kijk maar om je heen." Wim ziet inderdaad overal grote vierkante kuilen met alles behalve aardappelen. Ze lopen naar zo'n kuil en klimmen erin. "Au", zegt Wim, "dat prikt". "Dat zijn distels" zegt Jan "die zie

je vaak op oude landjes en ze prikken nog erger dan duindoorn." "Duindoorn? Wat is dat?" "Nou, zo heten die struiken daar verderop. Een beetje grijs zijn ze, met oranje besjes. We gebruiken ze om de geiten en bokken bij elkaar te houden en we noemen ze ook wel bakkendoorns." Ze lopen naar een duindoornstruik. Jan stopt een besje in zijn mond. "Wat doe jij nou?" vraagt Wim. "Dat kan je gewoon eten hoor" zegt Jan. Wim probeert het. Ze zijn een beetje bitter. "Wel goed voor de dorst, maar niet echt lekker" zegt Wim.

Er wandelen een paar mensen langs. "O", zegt Jan "misschien heeft gebroken klompie mazzel en kakken ze op zijn landje." "Gatver!" zegt Wim. "Het is anders goede mest voor de piepers hoor" zegt Jan. "Dat scheelt weer koeienmest". "Hebben jullie dan koeien?" vraagt Wim. "Jawel", zegt Jan "op een weiland naast het dorp. Soms zie je zelfs wel een koe in het duin. Die is dan ziek en wordt vaak weer beter van het eten van de plantjes in het duin." "Zal ik dan ook maar gaan grazen?" vraagt Wim. "Misschien word ik dan ook wel beter." Hij gaat op zijn handen en knieën zitten en doet net of hij aan een grassprietje knabbelt. Ze rollen om van het lachen en Wim belandt met zijn neus midden tussen de gele bloemetjes. "Dat ruikt lekker" zegt Wim. "Ja hè," zegt Jan "dat is geel walstro en dat gebruikt mijn moeder om van de melk kaas te maken." Ze lopen langzaam terug naar het dorp. "Dat was fijn" zegt Wim, "morgen weer?" "Ja graag", zegt Jan en kijkt Wim aan. "Je bent geen bleekneusje meer maar een roodneusje. Je neus is helemaal verbrand." Ze schieten in de lach. 's Avonds krijgt Wim aardappelen. "Wat zijn dat voor aardappelen?" vraagt hij. "Heerlijke duinpiepers" zegt moeder. Wim denkt aan de mensen die misschien op het landje ... en moet even slikken. Hij probeert toch een hapje. Mmm, best lekker zo'n duinpieper.

Tekst en tekening: Hetty Wijker

Is er nog wat te doen?

1001 Soortendag

in het Nationaal Park Zuid-Kennemerland

Op zaterdag 27 mei en zondag 28 mei organiseert Duincentrum De Zandwaaier de 1001 soorten-dag 2006, tegelijk met ruim 25 andere bezoekerscentra in Nederland. Het wordt een uitdagende, leerzame en leuke dag met natuuronderzoekers, natuurfanaten en natuurbelangstellenden uit de omgeving. Er zijn inventarisaties door en voor kenners, publieksexcursies, publieksactiviteiten in het veld, en in en om De Zandwaaier is van alles te doen.

Er wordt veel publiek verwacht en de regionale natuurorganisaties, waaronder het IVN, krijgen de gelegenheid hun activiteiten voor het voetlicht te brengen.

Wilt u gidsen of een andere activiteit begeleiden of gegevens invoeren en heeft u nog geen uitnodiging gehad? Neem dan contact op met Margo Slot: 023-5276145 m.t.slot@zonnet.nl.

U kunt natuurlijk ook gewoon een kijkje komen nemen of bijvoorbeeld meelopen met een inventarisatie van een specialist.

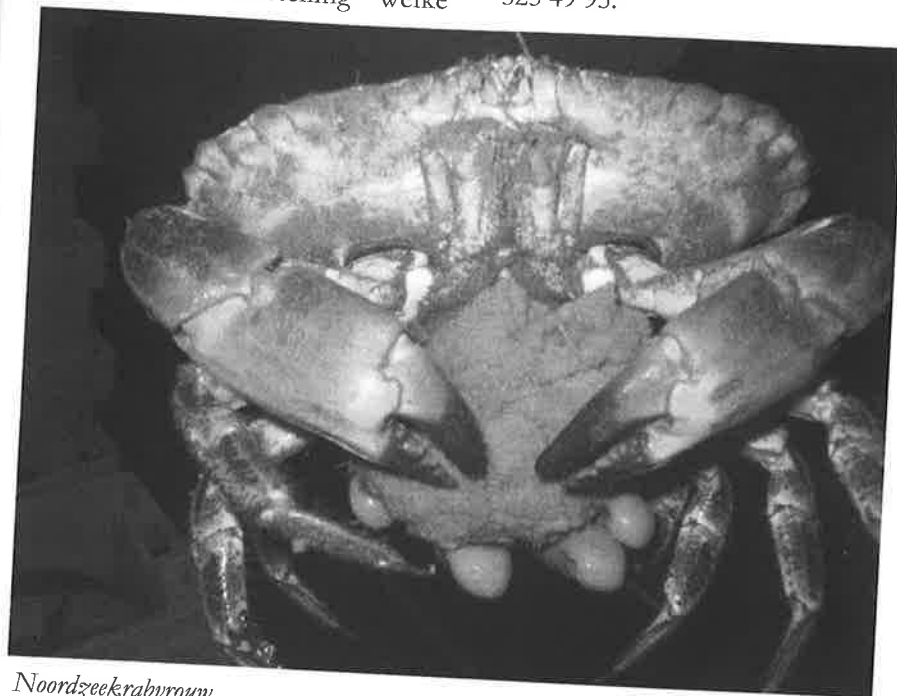
Zondag om ca. 15.00 uur is er een feestelijke afsluiting met een online presentatie van de resultaten van de inventarisaties. Het programma voor de beide dagen vindt u op www.npz.nl.

Let op! Voor sommige activiteiten moet u zich tevoren opgeven. Zie daarvoor de website.

Zee-evenement

van vissers tot flessenpost

Dat er tegenwoordig hele andere vissen in de zee zwemmen dan vroeger, kan een authentieke Zandvoorter visser heel goed uitleggen. Die zit trouwens boordevol andere goed gezouten verhalen. Je ziet tijdens dit activiteitenprogramma in het Juttersmuseum op de speciale tentoonstelling welke

Noordzeekrabvrouw

nieuwe soorten vissen er allemaal deze kant op zwemmen. Maar je leest ook hoe dat komt. Je luistert naar een verhaal over wat lozingen en baggeren bijvoorbeeld met het zeewater, de zeebodem en de dieren die er leven doen.

Ben je meer een doener? We gaan ook het strand op en je leert hier hoe je voortaan schelpen kunt verzamelen en die dan zo kunt bewaren, dat daarna niet het hele huis stinkt. En als het gaat over alles wat vroeger, nu en straks in de zee zwemt en aanspoelt op het strand, dan mag flessenpost niet ontbre-

ken. Niet alleen zal een jutter vertellen over stromingen in de zee en waarom de ene fles wel aanspoelt en de andere niet, we zullen de proef op de som nemen!

Dat alles in een anderhalf uur durend afwisselend programma. Ook geschikt voor kinderen.

Laat je zelf meevoeren op de golven van dit evenement en kom ook. Zorg wel dat je op tijd bent, want het programma begint stipt om 11:00 uur, 12:30 uur en 14:00 uur.

Informatie bij Yneke Bettink, 023 525 49 95.

Georganiseerd tijdens de Week van de Zee door de IVNZK zee-gidsen in opleiding(!): Ciska, Cora, Jacqueline, Jeanne, Margo en Yneke.

zondag 21 mei: om 11:00 uur, 12:30 uur en 14:00 uur in het Juttersmuseum, Strandweg 2, (gebouw Rotonde) in Zandvoort, voor volwassenen en kinderen vanaf 6 jaar, gratis toegang

Kijk ook eens op www.muzeum.nl en www.weekvandezee.nl.

Dichter in de natuur

Net als vorig jaar bieden wij u de mogelijkheid om dichter in de natuur te worden. Hoe dat kan? Door een workshop poëzie te volgen op maandagavond 8 mei in Thijsses Hof in Bloemendaal.

Jonne Misset en Marisca van der Eem laten door verschillende opdrachten ervaren hoe het is om met eigen woorden een natuurbeleving weer te geven. Vorig jaar hebben de deelnemers - ook als ze nog nooit een gedicht hadden geschreven - tot hun eigen verbazing op een zeer poëtische manier een stukje Thijsses Hof vastgelegd.

Annemarie schreef:

www.natuur.nl

heermoes zoekt
slanke sleutelbloem
of wilde hyacint
kinderen geen bezwaar

Ingrid schreef:

druppels vallen
laten woorden vervagen
de dichter zucht
donker donkert de lucht

Linda schreef:

Beweging

De hemel is ruim en vol leven
Leven dat ruikt naar
zomer en regen.
Dor hout koerst krachtig omhoog.

Groen ruisen de krekels.
Een lachende specht vliegt weg,
licht op de wind.

Voor de deelnemers van de vorige workshop is er een vervolg op maandagavond 10 juli. Het thema van die avond is de haiku.

Als u ook eens wilt proberen hoe het is om je natuurgevoel in woorden vast te leggen, geef u dan snel op. Het aantal deelnemers is maximaal acht. Dat geldt ook voor de haiku-avond.

Verdere informatie vindt u in het IVN-programma.

Opgave bij Marisca van der Eem, eenwildschut@quicknet.nl of 023-5289609.

Wisselexposities in Duincentrum De Zandwaaier

1 april t/m 28 mei 2006

1945 - 1950 Herrijzend Bloemendaal

1 juni t/m 27 augustus 2006

KNMI: Weer en klimaat

Dinsdag t/m zondag van 10.00 uur tot 17.00 uur.

IVN Zomerweek

Ook dit jaar organiseert het IVN weer een Zomerweek, van zaterdag 5 augustus tot zaterdag 12 augustus. Dit keer wordt deze bijzonder leuke en leerzame week gehouden in Vakantieverblijf De Twin te Scheerwolde. De excursies en andere activiteiten vinden plaats in het prachtige natuurgebied de Weerribben. Het programma is gericht op het ontdekken en onderzoeken van dit waterrijke gebied. Er is een apart programma voor de jeugd.

Deelname kost 235 euro voor volwassenen en jongeren vanaf 14 jaar. Voor kinderen van 4 à 5 t/m 13 jaar zijn de kosten 155 euro.

Aanmeldingsformulieren kun je downloaden vanaf de website www.ivnzomerweek.nl. Je kunt ook een aanmeldingsformulier aanvragen bij Wil de Jong, tel. 043-3624602, wmc.jong@hccnet.nl.

Hulp gevraagd voor de Groene Winkel

Wie heeft een ruime auto (stationcar, spacewagon of grote personenwagen) en wil zo'n 3x per jaar de boeken van de Groene Winkel helpen transporteren naar de standplaats en weer terug. De Groene Winkel staat meestal op zondag op een evenement. De kratten worden 's ochtends om 9 uur opgehaald en 's middags rond 5 uur weer terug gebracht. Juist het willen sjouwen van die kratten (we hebben een steekwagentje) is het belangrijkste.

Bel voor nadere informatie en aanbod voor hulp met Paul de Vocht, telefoon 023-5424513.

**regen geeft een aparte sfeer,
maakt vertes minder helder**

Als het stil is op de weg, heb je de tijd om even te denken aan: hoe zou het er hier vroeger hebben uitgezien? Nu rijd je heel comfortabel naar Zandvoort, maar dat is natuurlijk niet altijd zo geweest. Het is vandaag geen strandweer, ook geen duinweer, maar het 'straatje om' wordt gewoon gemaakt. Ik heb nog nooit gewandeld in de duinen zo dicht rond Zandvoort en het is dus even zoeken naar het Duinpieperpad.

Kraansvlak Duinpieperpad

Duidelijk zijn overal de sporen van menselijke activiteiten te zien. Aan het begin van het pad ligt een volkstui-nencomplex. Wel wat anders dan de duinpieperlandjes die elk Zandvoorts gezin vroeger in het duin had. En naar sporen van die landjes ben ik vandaag op zoek.

Ook de oorlog maakt nog deel uit van het landschap door onder andere zijn verdedigingsmuur. Mensen werden er misschien door tegengehouden, maar mosjes, grassen en andere plantjes, daar is de muur weerloos tegen.

natuur verzacht wat hard is

De miezer die eerst als een voile om me heen hing, is dikke regen geworden en klettert op mijn paraplu en overstemt mogelijke vogelgeluiden. Maar ja, ik moet schrijven en fotograferen en dat gaat nu niet zonder plu. Naast de muur is een vlak stuk met alleen wat magere bodembedekking. Zou dit ook zo'n akker geweest zijn?

Door een paraplu ben je meer gericht op alles vlak om je heen en voor je voeten. Zoals kleine witte paddestoel-tjes met bovenop een soort puntje, zoals je bij stuifzwammen ziet. Maar

deze paddestoelen staan op steeltjes van zo'n 1½ centimeter hoog. Ik ken ze niet, maar dat geldt voor de meeste paddestoelen. Maar geniet-ten doe ik van allemaal.

Aan de keutels en de 'graafjes' te zien, zijn er hier heel wat konijnen. Graafjes zijn holtes die de konijnen graven op zoek naar wortels van planten.

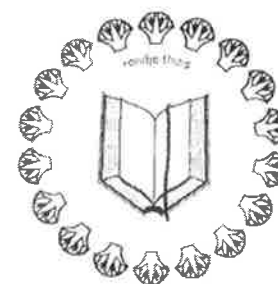
Ik moet net als Bomans, altijd aan diamanten denken als ik regendrup-pels aan takken zie hangen of aan de haartjes van de rozet van de toorts. Het blad is zacht grijsgroen van kleur en het binnenste van de rozet is net een soort kooltje. De buitenste bladeren liggen plat op de grond. Zoals sommige zomergasten doen met handdoeken op het strand, doen deze planten het met hun bladeren: land veroveren.

Geen felle kleuren hier, maar nuan-ces van groen, grijs, de paarse gloed

over de berken, zwart, grijs en roodbruin van de duindoorn, het zand en niet te vergeten de groe-nen van de verschillende mossen. En hoe dichter je op de planten gaat staan, hoe verbaasder je wordt over de veelheid van kleur. Maar ook de vormen blijven boeien. Zo vind ik de uitgebloeide Gele Mor-genster mooier dan de bloem. En eigenlijk vind ik kale bomen boei-ender dan met blad gevuld. Nu zie je zo duidelijk van welke kant de wind waait, hun vaak bizarre kron-kels en de wirwar aan kleine takjes. Het is duidelijk, ik ben meer een mens van de details dan van het grote geheel.

Dat brengt me weer bij de akker-tjes. Hebben we ze nog gevonden?

Waarschijnlijk wel. Eén droog en met duindoorn omringd en één als moerasje. Maar omdat we inmid-dels flink nat en koud zijn gewor-den, keren we om. Terug kom ik zeker nog een keer om - zoals op het infobord staat - 'de bloempar-tijen die vlinders en andere insec-ten trekken' te bekijken.

'Een mens is geen aardappel'

Kent u dit gezegde? Waarschijnlijk niet. Het is een van de weinige over een aardappel en ik vond het in een oud boek. Het betekent zo-veel als 'men wil wel eens een ver-zetje' en 'niemand is ongevoelig voor de bekoortlijken van het vrouwelijk geslacht'.

De *Solanum tuberosum*, zoals de aardappel op z'n zondags heet, legt ondergronds een energievoorraad (zetmeel) aan in een knol (de aard-appel). De knollen ontwikkelen zich in de aarde aan de uiteinden van lange, dunne spruiten, de uitlo-pers. Het uiteinde zwelt op en wordt gevuld met voedsel. Net als de tomaat, de paprika en de tabak hoort de aardappel tot de *nachtscha-defamilie*. De groene delen van de plant en de bessen zijn giftig.

Voor onze jaartelling werd de plant al in de Andes gekweekt en het waren de Spanjaarden die hem rond 1570 mee naar Europa na-men. Toen de aardappel aan het

Aardappellandje

Franse hof werd geïntroduceerd, gooiden de koks de aardappel zelf op de afvalhoop en bereidden het meest giftige deel, de bessen, voor de koning en zijn gasten. Dat viel niet zo goed en de aardappels wer-den op de afvalhoop door de tuin-man verbrand. Omdat de man arm was en veel kinderen had, proefde hij zo'n geroosterde knol en besloot dat het prima eten voor zijn kinde-ren was.

In België heeft het oogsten van de aardappelen, waarbij het hele gezin werd ingeschakeld, tot het invoeren van de herfstva-kantie geleid.

In één van mijn favoriete boeken 'Onkruid, botani-sche wandelingen van F.W. van Eeden' staat over de natuur rond de zeedorpen: "...Rondom de aardappel-velden, het beeld van de etende en nimmer verzadig-de armoede, zien wij hier en daar een bremstruik met haar schitterend gele bloemen ..." . Maar Van Eeden heeft ook aan-dacht voor de bewoners: "...Het

Hollandsche strand mist de ver-scheidenheid van andere stranden. De lompe visschersschuiten maken het toneel nog zwaarmoediger; het volk echter, hoe onbeschaafd en ruw, bezit geest en karakter. Even als de schoonste en sprekendste vor-men onzer Flora aan de duinkanten zijn opgehoopt, evenzo schijnen de echte typen onzes volks naar de stranden teruggedrongen. Gelijk in de duinplanten zoveel edels is be-waard, evenzo bestaan bij de bewo-ners der zeedorpen de onmiskenbare sporen van de zelfstandigheid en den adel van geest, die het dappere voorgelacht bezielde. Ieder weet ook, dat op de zeedorpen nog vele mannen van den oudsten Holland-schen adel voortleven..."

Dit vind ik een mooie afsluiting van een wandeling rond het zeedorp Zandvoort. Door het specifieke van de plek heb ik me beperkt tot de aardappel en zijn consument. Wilt u meer weten: op internet heeft de aardappel zelfs een eigen startpagina.

Marisca van der Eem

De nachtegaal en andere sopranen

Of ze een verslag ging maken, vroeg gids Eric van Bakel op een zeker moment. Want ze schreef zo ijverig alles op. Eigenlijk was ze dat niet van plan, maar nu ze toch wat aantekeningen had ... Marie-José Huis in 't Veld liep mee met de befaamde IVN-Nachtegalentocht en we gebruiken haar verslag graag als opwarmertje voor de komende tocht op zondag 23 april.

Op 24 april 2005 ging de wekker om 3.30 uur, tijd om op te staan voor de nachtegaalentocht.

Winterkoning onderweg, verder doodstil. Verzamelen bij Bleek en Berg, handen geven in het donker: pas uren later zie je de gezichten die bij de stemmen en handen horen.

Op de Bergweg wachtten we rond half vijf op het ontwaken van de vogels en het wijken der duisternis, en op de houtsnippen die op deze plek nog nooit verstek hebben laten gaan, maar dit keer dus wel. Het wachten duurde lang en maakte koud, maar we zagen de volle maan mooi van kleur veranderen, en uiteindelijk oranje in nevelen verdwijnen. In volgorde van wakker worden hoorden wij roodborst, merel, sprinkhaanzanger, zanglijster en koekoek. We zagen 'slaaptrekkende' meeuwen en kauwen overvliegen. We hoorden een bosuil roepen en een buizerd vanaf een nest. Na kwart voor zes kwamen daar zwartkop, pimpelmees, koolmees en tijftjaf bij.

Om zes uur was het licht en gingen we naar landgoed Meer en Berg, het voormalige PZ-terrein. Op mooie weiltes met veel pinksterbloemen zagen wij een staaltje multi-culturele samenleving: een paartje van casarca en nijlgans, volgens Eric een huwelijksvrouw stel, maar tot nog toe kinderloos.

Het meer van Meer en Berg is een van de drie natuurlijke duinmeertjes; de andere twee zijn het meer van Caprera en het meertje van

Duin en Daal. Het Vogelmeer, de Oosterplas en het Wed zijn alle gegraven. Door de kweldruk vriezen de rellen op landgoed Meer en Berg zelden dicht, zodat het een

het bij deel één. Even verderop werden we getrakteerd op de eerste nachtegalenaria, met daarbij de zanger in volle glorie in de top van een laag boompje, waarbij hij zich

Nachtegaal (foto: IVN Vechtplassen)

goede plek is om watersnippen of ijsvogels te spotten als het vriest en andere watertjes wel dicht liggen. Op onze terugweg naar ingang Bleek en Berg, achterlangs de afrastering, kwamen we door een ruig stukje met flink hoge bomen, waarin een appelvink zich liet bewonderen. Wat een prachtige vogel is dat toch, met een snavel als een moker.

In de buurt van de Oosterplas zagen en hoorden een boompieper, die steeds van het ene naar het andere boompje vloog, de lucht in klimmend op het eerste deel van zijn liedje, en dan dalend naar zijn landingsplek deel twee van de riedel. Als hij zit te zingen, houdt hij

langdurig liet bewonderen.

Pas toen er hijgende en stampende joggers voorbij kwamen, werd de voorstelling beëindigd.

Ook hoorden we een gekraagde roodstaart zo langdurig zingen op dezelfde plek, dat ik dacht: nu vergeet ik dit geluid nooit meer. We zagen hem ook, maar niet echt mooi, want het licht kwam van de verkeerde kant. Eric beloofde ons dat de roodstaart zou blijven zitten als we verder liepen en dan zou hij hem na de bocht in het pad voor ons in de kijker zetten. We werden echter nog beter op onze wenken bediend, want na de bocht ging onze prachtvogel in een andere boom veel dichterbij zitten, zodat

iedereen hem met zijn eigen kijker al fantastisch kon zien!

Toen we lunchtijd al ruim gepasseerd waren, maar Parnassia nog steeds niet in zicht was, ontstond er grote opwinding omdat een der deelnemers een paapje had gezien.

De telescopen werden weer in stelling gebracht en er werd langdurig door getuurd, waarna Eric uiteindelijk vaststelde dat het om een vrouwtje roodborsttapuit ging, helaas. Hoezo helaas? Het verschil tussen die twee is zowat niet te zien, maar zoals dat vaak gaat in het leven: de zeldzaamheden worden vaak hoger gewaardeerd.

Bij het Vogelmeer: allerlei eenden, een geoorde fuut, grauwe gans met pullen, veel moerasandijvie aan de overkant en ... een kluut! Wel eens eerder gezien natuurlijk, maar nooit hier; tot vorig jaar, toen er ondiepten en eilandjes zijn aangebracht, was het vogelmeer sowieso te diep, maar ook nu wekte het verbazing, want kluten willen modder om door te baggeren met hun snavel, en niet alleen maar zand.

Uiteindelijk bereikten we om een uur of drie Parnassia, voor de verlate lunch. Om vier uur ging een select clubje nog verder over het strand; ik vond het mooi geweest en wandelde terug, zonder nog veel stil te staan en kwam, na het koude begin van de dag, om een uur of zes geheel zondoorstoofd thuis.

Marie-José Huis in 't Veld

Houdt u er rekening mee dat u deze tocht alleen kunt meelopen als u zich tevoren heeft opgegeven!

Dat kan dit jaar alleen via de website van het Nationaal Park, www.npz.nl.

Theo Venings in het zonnetje gezet

Theo Venings is al jarenlang gids bij het IVN. Hij heeft veel in het Thijssse's Hof gegidst en was ook gids in het Nationaal Park. In 1986 is hij onze afdeling komen versterken en is in dat jaar ook gestart met de gidsencursus.

Helaas kan Theo niet meer gidsen. Hij is ziek, maar gelukkig is zijn situatie wel stabiel. Elke woensdagochtend is hij te vinden op het Thijssse's Hof voor een praatje en een wandelingetje.

Op één van die woensdagochtenden, te weten 1 februari, hebben wij hem verrast in De Hof. Samen met Hetty van Halder van het Na-

tionaal Park hebben wij een plannetje bedacht om Theo te bedanken voor zijn geweldige inzet al die jaren. Namens het IVN heb ik hem de zilveren speld opgespeld en hem een oorkonde gegeven.

Doordat er een paar 'oudgedienden' van IVN en NP-zijde aanwezig waren, leek het een beetje op een gezellige reünie. Een wandelingetje door De Hof met na afloop een kopje koffie met iets lekkers, maakte het compleet. Theo was blij verrast en vond het een leuke ochtend. Dat vonden wij ook.

Jonne Misset, voorzitter

Teellandjes in ere hersteld

En waarom duinpiepers naar vis kunnen smaken

Tot in de jaren dertig had praktische iedere Zandvoorter familie een akker in de duinen. Er werden vrij intensief aardappelen en groenten verbouwd, maar er werden ook varkens, schapen en geiten gehouden. Anno 2006 worden er in de Zuidduinen van Zandvoort nog welgeteld zes zogeheten 'hoekies land' bewerkt. Onder hen Rein van der Werff. Hij rooide al voor de oorlog aardappels en hielp ze in manden opladen op paard en wagen om vervolgens te verkopen in Amsterdam. Voor Henriëtte van der Donk is dit alweer het vierde jaar, hoe zij het doet? Biologisch! Voor het behoud van deze teellandjes is hard geknokt door Cees van Deursen van de Stichting Duinbehoud. Een gesprek met drie gedreven mensen die al lopend door het landschap het niet kunnen nalaten om beurtelings te verzuchten 'mooi hier hè'.

Vanuit zijn raam kijkt Cees van Deursen de Zuidduinen in. Wie heeft er nu zo'n uitzicht? Duinen zover het oog reikt. Dat herinnert hij zich ook van zijn jeugd. Het ging hem dan ook zeer aan het hart dat diezelfde duinen in de jaren negentig één grote vuilnisbelt werden vol puin, prikkeldraad en houtafval en dat de oude akkers in verval raakten en dichtgroeiden. Het liefst zag hij het oude zeedorpenlandschap van zijn jeugd weer terug en als consultant van de Stichting Duinbehoud heeft hij zich daar ook sterk voor gemaakt. Van Deursen: "Dat was in 1995 wel nieuw voor de Stichting Duinbehoud, want meestal wordt er gestreden voor natuurherstel maar niet zozeer voor de natuurbeleving en cultuurhistorie. Maar ze waren op dat moment wel het meest kritisch over het beheer van de Zuidduinen en die landjes horen er hier bij. Net daarvoor had de gemeente Zandvoort de Zuidduinen verkocht aan Gemeentewaterleidingen Amsterdam [sinds 1 januari 2006 Waternet – red.] en die wilden als nieuwe eigenaar het zeedorpenlandschap met een paar

ben ik samen met Luc Geelen van de Waterleidingduinen een bezwaarprocedure gestart nadat ecologen 290 plantensoorten hadden geteld in de Zuidduinen, zo'n vier à vijf keer meer dan aan de andere kant van het hek. Die enorme diversiteit die krijg je juist doordat het hier openbaar gebied is en er mensen en honden lopen en het duin relatief open blijft. De duinen worden hier anders gebruikt en daar horen op bescheiden schaal ook akkers bij. Dat hebben we ook

V.l.n.r. Cees van Deursen, Henriëtte van der Donk en Rein van der Werff tussen de boerenkolen van Rein; foto Jacqueline van Klaveren

landjes wel behouden en in ere herstellen. Maar zij kregen nul op rekwest bij de provincie, want sinds 1991 valt het hele gebied onder de Natuurbeschermingswet. Dat betekent dat je in principe niets mag veranderen omdat dan de landschappelijke, historische en natuurlijke waarden verstoord zouden worden. Dus 'hoezo landjes' zeiden ze."

Uitstervingsbeleid

"Toen werd het tijd voor actie en

allemaal als argumenten aangevoerd. Na zo'n twee jaar, in 1996, na samen hoger beroep aangetekend te hebben bij het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, kregen we eindelijk het ja-woord. Zes landjes mochten er komen. Zoiets gaat heel lukraak, want voorheen gold er onder beheer van de gemeente Zandvoort een uitstervingsbeleid. Stopte iemand ermee, dan was het klaar met het landje. 'Hoeveel landjes zijn er nu nog', vroegen ze bij de

overheid. 'Zes', antwoordden wij. En dus werden het er zes ook al wilden we er tien. Maar nee. Terwijl er voor de oorlog een paar honderd waren... Daar hebben we ons toen maar bij neergelegd. Ik ben al lang blij dat ze er weer zijn. Ik ben uitgestreden wat dat betreft."

Zeesterren voor kalk

Van al die procedures heeft Van der Werff weinig gemerkt. "Wel dat er steeds meer hoekies land verdwenen. Maar verder? Voor de oorlog hielp ik mijn buurman in september met het rooien van aardappels. De laatste 36 jaar heb ik zijn landje. Aardappels rooi ik nu in augustus, alles is eerder tegenwoordig. Of we van de beheerder beperkingen opgelegd krijgen? Weinig. Mest is geen probleem, zo lang het maar natuurlijk is. Vroeger werden de aardappels in Amsterdam verkocht en namen ze duivenmest mee terug, want zonder bemesting heb je hier niets. Van der Donk mengt zich in het gesprek. "Zand is alleen voor het transport van het water. Ze hebben ooit de grond laten onderzoeken op mineralen maar er zit niets in. Voor de groei ben je dus afhankelijk van mest. Ik haal mest bij een jonge boer uit de buurt die de kalveren nog bij hun moeder laat drinken." Van der Werff vult aan: "Vroeger gooiden ze er ook wel zeesterren op voor de kalk, maar deed je te veel, dan gingen de aardappelen naar vis smaken. Slib op het land mag niet en ook niet spuiten met bestrijdingsmiddelen, daar zit allemaal rommel in en die zakt dan het grondwater in en dit is en blijft natuurlijk een grondwaterbeschermingsgebied." "Ik werk zo natuurlijk mogelijk", zegt Van der Donk bevlogen. "Zo zet ik ui naast peen, want dan krijg je geen wortelvlieg. Of ik strooi soms houtas

tegen luis. En Afrikaantjes helpen tomaten tegen ongedierte. Van sommige rassen weet je ook dat ze het goed doen op zand. Zo'n akker is ook wel beschut maar als het vriest, valt de kou er als het ware in. Waarom ik liever hier zit dan in een volkstuin? Een volkstuin is zo'n sociaal gebeuren. Je bent hier heel anders aan het tuinieren. Je

Dit is het winterse uitzicht van Cees van Deursen foto C. van Deursen

komt hier voor je rust. Er is wel sociale controle hoor, want Rein hangt in de zomer zakjes met boontjes of andere groenten aan het hek en die kunnen voorbijgangers voor 1 euro meenemen. En dan zijn er mensen aan het wandelen en die controleren dan of de mensen die een zakje meenemen wel een euro in zijn bakje hebben gedaan."

Vergrassing

Is het landschap eigenlijk de laatste jaren gewijzigd? Van Deursen knikt: "Het ziet er nu keurig uit, er zijn nieuwe hekken geplaatst, het zit goed in beheer. Alle plannen zijn ook netjes met de bewoners besproken en daardoor zie je ook de enorme betrokkenheid van de buurt met de duinen." "Ik vind wel dat de wilgen in de landjes gerooid moeten worden, want die horen hier niet en de landjes groeien dicht", zegt Van der Werff. "Komt ook doordat het grondwater de laatste jaren weer hoger staat. Een

paar jaar geleden was het zo erg na een paar goed natte zomers dat er water in mijn akker stond en er eenden zwommen. En er waren veel padden. Toen heb ik het land opgehoogd met zand, inmiddels staat het grondwater weer wat lager." "Van der Donk: "Ooit moest je steeds dieper graven naar het water, maar er is een puls geslagen

en we hebben een ouderwetse handpomp, dus water is nooit meer een probleem." "Wat je ziet, is het oprukken van de duindoorns," zegt Van Deursen, "het wandelgebied groeit zo dicht, de wandelaars lopen er omheen en zoeken een ander pad, daar zouden ze ook wat meer aan moeten doen. Maar de beheerder mag ook niet zoveel behalve

een beetje maaien en wat herstelwerkzaamheden uitvoeren." "Vroeger was het hier inderdaad veel kaler", valt Van der Werff bij. "Het leek meer op Langevelderslag nu, meer zand, minder gras. We hebben niet meer zoals vroeger loslopende geiten en pony's, die het gras weg eten. Verder zijn er nauwelijks meer hagedissen, salamanders en patrijzen maar kauwtjes, vossen, damherten en reeën." Van Deursen lacht en wijst op het perkje voor zijn huis. "Zie je die keutels daar bij de struiken? Omdat hier geen hekken staan, komen ze aan het einde van de winter hier de twijgen opeten." Maar wat altijd hetzelfde is gebleven, is de duinpieper, de lekkerste aardappel die er is, verklaren ze unaniem. Die heeft geen schil maar een velletje. Deze grond geeft smaak aan de dingen die er groeien.

Gerard Scholten
Jacqueline van Klaveren

Nieuwe leden

Elke vrijwilligersclub heeft nieuwe aanwas nodig, dat is bij het IVN niet anders. Voor mensen die als lid binnenstappen in onze afdeling is het belangrijk dat we ze helpen om daar een plek te vinden. Daar hoort ook bij dat ze bekend raken bij nieuwe rubriek stellen de nieuw-

Sietse Terpstra: "Actief zijn en lekker niets doen, ik hou van allebei."

Sietse zoekt naar uitdagingen, maar wil wel graag werken met concrete opdrachten. Hij is behulpzaam en kan beter op anderen passen dan op zichzelf. Hij kan zich helemaal opsluiten in de dingen waar hij mee bezig is.

Sietse heeft het IVN gevonden op internet en besloot spontaan om naar de Nieuwjaarsbijeenkomst te komen. Hij was toen nog zonder werk en bezig met het vinden van een goede tijdsbesteding. Inmiddels heeft hij een parttime baan. Alles in de natuur van Zuid-Kennemerland vindt hij boeiend. Na een dag buiten zwalken door het veld, zegt hij, ben je als herborren. Dat gevoel wil hij graag met anderen delen. Hij wil graag leuke mensen ontmoeten en samen bezig zijn, met als bindende elementen natuur, milieu en educatie. Zelf heeft hij van jongs af een grote binding met weide- en watervogels.

Hij vindt het moeilijk om aan te geven wat hij voor het IVN kan betekenen. Hij is nog zoekende, maar is wel van alle markten thuis. Zelf zegt hij daarover: Of het nu wilgen knotten is, een excursie of evenement organiseren, een fietsband plakken of koffie zetten, ik doe het allemaal graag.

Nico Stoffels: "Het educatieve van het IVN spreekt me aan"

Nico is 39 jaar en woont en werkt in Haarlem. Hij heeft een technische achtergrond, maar heeft dat inmiddels aardig groen bijgekleurd. Hij is namelijk al drie jaar TIP-er (terreininformatiepunt) voor Natuurmonumenten in Duin & Kruidberg en Koningshof. Door dit vrijwilligerswerk is hij in contact gekomen met het IVN. Met name het educatieve aspect spreekt hem aan en daar wil hij graag aan meewerken. Om die reden heeft hij zich aangesloten bij de cursuswerkgroep.

Hester Lissenberg: "Eerst denken dan doen"

Hester is met het IVN in contact gekomen door haar moeder Wenda. Ze geeft aan dat ze in het eerste contact wat verlegen is, maar dan toch wel snel uit haar schulp kruipt. Ze is een denker die graag ook doet. Idealistisch, maar ook nuchter en met een dosis humor. Ze wil zich enthousiast inzetten voor de natuur, in de natuur. Daarom heeft ze zich aangemeld bij de natuurwerkgroep. En over een

de andere actieve leden. In deze komers zich aan u voor.

paar jaar de natuurgidsencursus volgen? Wie weet.

Lenneke Lennings: een ITC-projectleider achter de groene kraam

Lenneke gaat op naar de vijftig, zoals ze zelf zegt. Ze woont met haar twee poezen in een mooi huis in Heemstede. Werken doet ze bij de ING als ITC projectleider/informatie-analist. Ze houdt van lange wandelingen en weet niet veel van de natuur. Wat ze wél weet is dat de natuur moet blijven: als we niet oppassen wordt heel Nederland volgebouwd! Daarom wil ze zich graag inzetten bij het IVN.

Ze leerde het IVN kennen via de natuurwerkdagen. Zoals in de AWD, waar ze dingen deed die normaal gesproken niet mogen: fietsen, de bordjes Verboden Toegang negeren, prunussen te lijf gaan met zaag en kniptang; ze vond het allemaal verschrikkelijk leuk.

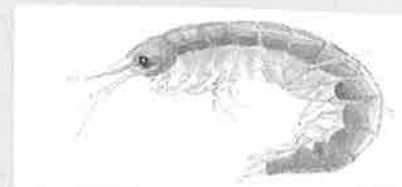
Na aanmelding bij het IVN kwam de vraag van Robbert Jan of ze actief wilde worden of alleen donateur wilde zijn. Lenneke wil graag wat doen voor het IVN, als het aantal vergaderingen maar minimaal blijft. En zo heeft ze zich aangesloten bij de Groene Winkel. We zullen Lenneke op 28 mei voor het eerst achter de groene kraam treffen.

Vervolg op pagina 19

Waterbeestjes gezocht

De KNNV is bekend van waarnemingsprojecten voor het publiek. Zoals voor mussen, hommels, tuinvogels en slakken. Zij gaat de komende vier jaar aandacht besteden aan de natuur in en om het water. Het nieuwste publiekspoor richt zicht op waterbeestjes, zoals het Schrijvertje en de Spinnende Watertor. De KNNV vraagt iedereen op zoek te gaan naar deze waterbeestjes en de waarnemingen door te geven. Wie mee wil doen

aan dit leuke onderzoek, kan de waargenomen beestjes melden via een speciale website of opsturen

naar een postbusnummer.

De KNNV gaat vervolgens met al deze waarnemingen de kwaliteit van het water in kaart brengen.

Dus ... allemaal met een schepnetje naar sloot, plas of tuinvijver! Bij bezoekerscentra en bij de KNNV kunt u een waarnemingskaart krijgen. Deze kunt u ook als zoekkaart gebruiken. Hij bevat extra informatie en zoektips.

KNNV-Waterbeestjes gezocht, Postbus 19320, 3501 DH Utrecht (postzegel bijsluiten als u waarnemingskaart aanvraagt), of www.knnv.nl/waterbeestjes.

Vervolg van pagina 18

Wenda Lissenberg: "Met belangstelling voor de natuur kom je al gauw bij het IVN terecht"

Wenda woont en werkt in Haarlem. Ze heeft twee kinderen (dochter Hester is inmiddels ook actief lid), haar man is drie jaar geleden overleden. Als dierenliefhebber heeft ze ook nog drie poezen en een hond.

Wenda werkt bij de thuiszorg als alarm-medewerker. Toen ze 58 werd en minder ging werken wees een collega haar op het IVN. Die wist dat Wenda belangstelling had voor de natuur. Ze fietst en wandelt graag in de natuur, maar ook kunnen we haar werkend in haar tuin vinden.

Wenda heeft zich aangesloten bij de Groene Winkel. Ze zegt dat ze daar actief gaat meewerken. (Maar ze zegt niet dat ze daar de kas gaat beheren. Dat zeggen wij dan maar even, dat is namelijk een hele klus, die best het vernoemen waard is.) Het is niet uitgesloten, zegt Wenda, dat ik me ook bij een andere werkgroep aansluit.

Heidi van der Marel: "Genieten van de schoonheid maar ook begrijpen hoe processen elkaar beïnvloeden"

Natuurlijk wist ik, zegt Heidi, van het bestaan van het IVN. Doordat ze bijen heeft gehouden, raakte ze bevriend met Yneke Bettink. Heidi houdt van de natuur en kan erg van de schoonheid en de rust genieten.

Maar ze vindt het ook interessant om te begrijpen hoe processen in de natuur werken en elkaar beïnvloeden. Een andere interesse van haar is milieubeleid. Ze heeft ondermeer als milieujournalist gewerkt en ze heeft een studie Environment and Resource Management gevolgd.

Heidi heeft een gezellige start en goed begin bedacht voor een nadere kennismaking met onze afdeling en haar leden. Zij gaat Yneke ondersteunen bij het 'computeriseren' van de aangevraagde excursies.

Wij beten Sietse, Nico, Wenda & Hester, Lenneke en Heidi bij deze nogmaals hartelijk welkom in onze afdeling.

Wie is geïnteresseerd?

Leo van der Brugge heeft vanaf het begin van zijn lidmaatschap in 1995 alle Toortsen bewaard. Hij vraagt zich af of iemand daar interesse in heeft. Bel of mail Leo: 023-5261584, leovanderbrugge@hotmail.com.

Afdelingsdag in de polder

Op zaterdag 17 juni 2006 gaan we met de leden van de afdeling een dagje naar de Haarlemmermeerpolder. We starten om 11.00 uur bij de Heimanshof in Hoofddorp met koffie. Daarna krijgen we een rondleiding door de heemtuin. De dag eindigt zo rond 16.30 uur. Hoe we de tussenliggende periode gaan doorbrengen blijft nog even een verrassing. Nadere informatie krijgt u per mail of brief waarbij dan ook de mogelijkheid is om u aan te melden. Reserveer deze dag vast in uw agenda!

Zaterdag 17 juni 2006

20

Excursies Landgoed Huys te Manpad

Georganiseerd door
Stichting Huys te
Manpad, onder andere
m.m.v. IVN gidsen.
Gedurende de periode
1 februari – 15 oktober:
ledere zaterdag,
aanvang: 10.00 uur.
En bovendien van
1 februari – 31 mei
ledere dinsdag,
aanvang 14.00 uur.
Vertrek bij het
toegangshek,
Herenweg, Heemstede.

Nachtegalenwandeling, Reinaldapark

Woensdag 17 mei

Vertrek: 20.00 uur, parkeerplaats bij de Zomervaat, Prins Bernardlaan, Haarlem.
Duur: 2 uur. Kijker meenemen.

Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Dik Vonk, 023 5254140.

Kinderexcursie op boerderij Zorgvrij in Spaarnwoude

Zondag 21 mei

Een voorjaarsexcursie voor kinderen van 4 tot 10 jaar. Ouders gaan niet mee.
Bij de boerderij ligt een prachtig ontwikkeld natuurspad in een gebied dat vroeger
landbouwgebied was.

Daar gaan we kijken hoe alles groeit in het voorjaar.

Vertrek om 11.00 uur bij de receptie van Zorgvrij. Duur: ± 1,15 uur.

Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Frank Jansen 023 - 5290984

Zee-evenement: Van vissers tot flessenpost

Zondag 21 mei

Een visser vertelt over de vissen die vroeger in zee zwommen, een tentoonstelling over
nieuwe soorten vissen die deze kant op zwemmen en hoe dat komt. Schelpen zoeken en
leren om ze zo te bewaren dat het thuis niet meer stinkt. En een jutter die over
stromingen in de zee vertelt en laat zien waarom de ene fles wel aanspoelt en de andere
niet! Laat je meevoeren op de golven van dit evenement en kom ook!

Aanvang: 11.00 uur, 12.30 uur en 14.00 uur in het Juttersmuseum, Strandweg 2
(gebouw Rotonde) in Zandvoort. Duur: 1,5 uur.

Voor volwassenen en kinderen vanaf 6 jaar. (gratis)

Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Yneke Bettink, 023-525 49 95

Thijsses's Hof: "Ik ween om bloemen in de knop gebroken"

Zondag 4 juni

Wandel mee met een gids door Thijsses's Hof en ervaar

wat de maand juni voor de oudste heemtuin in Nederland betekent.

Start: 14.00 uur, Vertrek: ingang van Thijsses's Hof, Mollaan 4, Bloemendaal.

Duur: ± 1 uur, Informatie: Huib Koel 023 - 5245846 of www.thijsseshof.nl

Excursie Zeedorpenlandschap, Zuidduinen Zandvoort

Donderdag 8 juni

Grootste restant van een duingebied dat is verbonden met de eeuwenoude Zandvoortse
zeedorpencultuur. De karakteristieke zeedorpenvegetatie is hier rijk ontwikkeld.

Vertrek: 19.00 uur, vanaf parkeerwachtershuisje Ir. G. Friedhoffplein,
Zandvoort zuidwest.

Duur: 1,5 uur. Aanmelden vooraf is niet nodig.

Informatie: Erna Schreuder, 023 5314647.

Strandexcursie, Bloemendaal aan Zee

Zondag 11 juni

Naast een excursie voor volwassenen is er een aparte kinderexcursie. Met de kinderen
gaan we o. a. het Juttersspel spelen. Ouders gaan hierbij niet mee.

Vertrek beide excursies: 11.00 uur, vanaf infopaneel bij Parnassia.

Duur: 1,5 uur. Informatie: Cora Miltenburg 023 - 5379490

Westelijk tuinbouwgebied en Duinvliet: de moeite waard!

Woensdag 14 juni

U wandelt door de duinzoom op een strandvlakte aan de grens van Haarlem. Vroeger
was het groente- en bloembollengebied van Haarlem. Duinvliet is een oud buiten wat
grenst aan Elswout. Dit gebied heeft monumentale bomen met veel hollenbroeders, maar
het is nogal verwilderd en rijk aan wilde planten. Het tuinbouwgebied is al jaren een
twistpunt tussen gemeente, bewoners en de eigenaren. Er is een actiecomité actief om
het tij te keren. In elk geval is een avondje wandelen en kijken de moeite waard.

Vertrek: 19.00 bij Café "Het Wapen van Kennemerland", Ramplaan 125.

Duur: ± 2 uur. Informatie: Wil Stumpe, 023 - 537 41 68

Midzomerwandeling Wandelbos Groenendaal

Donderdag 15 juni

I.s.m. Gemeente Heemstede.

Vertrek: 19.00 uur, info-paneel grote parkeerplaats bij het restaurant. Duur: 1,5 uur.

Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Roelof Boddaert, 023 5717773.

De duinen anders bekeken

Vrijdag 16 juni

Een avond-fietsexcursie dwars door de Kennemerduinen, waar op diverse plaatsen
wordt stilgestaan bij de verschillen in het landschap; en wat we nog meer tegenkomen.
Verzamelen: 19.30 uur, informatiebord ingang Bleek en Berg (Bergweg). Duur: 2 uur.
Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Eveline Zeilstra, tel: 023-5257532.

Kruidentuinenexcursie in de Heimanshof

Zondag 25 juni

Maak kennis met verschillende toepassingen van kruiden in de kruidentuin van de
Heimanshof. Aanvang 13.00 uur, Heimanshof, Wieger Bruinlaan 7, Hoofddorp.

Verzamelen in de kruidentuin.

Duur 2 uur. Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie Ingrid Sjerps. Tel. 06 40771290.

Waterdieren-excursie voor (groot)ouders en kinderen.

Zondag 25 juni

Start om 12.00 uur in Schalkwijk aan het eind van de Bernadottelaan bij de ingang van
de Meerwijkplas. Duur 1,5 - 2 uur. Deelname is kosteloos.

Trek waterdicht schoeisel aan en kleding die bestand is tegen buiten, dus niet nieuw en
hagelwit. Kinderen en hun begeleiders vangen en bekijken zelf waterdierpjes.

Om de waterdieren te vangen gebruiken we schepnetten en om ze uit te zoeken en goed
te bekijken hebben we witte plastic bakjes en glazen potten en loeppotjes. Het IVN heeft
deze materialen te leen. Het is handig als deelnemers ook zelf deze spullen meenemen,
dan kunnen veel mehsen tegelijk bezig zijn. Theezeeffe, lepel en loeppotje zijn handig
om de vangst uit te zoeken. U krijgt daarbij deskundige uitleg door ervaren gidsen.

Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Dik Vonk, tel 023-5254140.

Excursie Zeedorpenlandschap, Kostverlorenpark Zandvoort

Dinsdag 27 juni

Duinterrein met interessante cultuurhistorie en rijke flora.

Vertrek: 19.00 uur, ingang Quarles v. Uffordlaan 1, Zandvoort. Duur: 1,5 uur.

Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Roelof Boddaert, 023 5717773.

Op zoek naar broedende Oeverzwaluwen

Vrijdag 30 juni

I.s.m. de Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland.

We gaan op bezoek bij een interessante of grote kolonie broedende Oeverzwaluwen in
de eigen regio. De gids vertelt over het bijzondere broedgedrag van de Oeverzwaluw én
eind juni is er een goede kans om jongen in de nestopeningen te zien. Het is raadzaam
een verrekijker mee te nemen en iets om op te zitten (een plastic zak of stoeltje). De
excursie is ook geschikt voor belangstellende kinderen vanaf 8 jaar.

Vertrek: 19.30 uur. Duur: circa 1,5 uur. De meest attractieve broedlocatie wordt pas in
de loop van het broedseizoen bekend. De plaats van vertrek wordt uiterlijk 31 mei via de
website www.ivnzkn.nl bekend gemaakt. Graag vooraf aanmelden via het digitale
formulier op de website. Informatie: Mieke Ooms, 023-5651606.

Thijsses's Hof: "Ik heb de witte waterlelie lief"

Zondag 2 juli

Wandel mee met een gids door Thijsses's Hof en ervaar

wat de maand juli voor de oudste heemtuin in Nederland betekent.

Start: 14.00 uur, Vertrek: ingang van Thijsses's Hof, Mollaan 4, Bloemendaal. Informatie:

Duur: ± 1 uur, Huib Koel 023 - 5245846 of www.thijsseshof.nl

Vogels, Wurm en Vlinders

Zondag 2 juli

Een wandeling over het Wurmenveld en het Kraansvlak naar Bloemendaal aan Zee en
weer terug via het Duinpieperpad met zijn zeedorpenlandschap en natte duinvalleien.

De excursie gaat door een gebied dat tot 1 juli gesloten is geweest.

Vertrek 09.00 uur vanaf het spoor-fietstunneltje in Zandvoort-Noord, met de fiets te
bereiken via het Visserspad, met de auto via Zandvoort-Noord, einde Wattstraat.

Verrekijker, drinken en iets te eten meenemen. Duur ca. 4 uur.

Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Margo Slot, 023 5276145.

Beekwandeling op landgoed Leyduin

Dinsdag 4 juli

Vertrek: 19.00 uur. Parkeerplaats Leyduin, Manpadslaan, Heemstede. Duur: 1,5 uur.

Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Roelof Boddaert, 023 5717773.

Rondleidingen Thijsses's Hof

Georganiseerd door
medewerkers van de Hof
en gidsen van het IVN.
Iedere eerste zondag
van de maanden april
t/m oktober.

Aanvang: 14 uur.

Ingang: Mollaan achter
het Pannenkoekenhuisje,
Bloemendaal

Dit programma en uitgebreide informatie over het IVN Zuid-Kennemerland zijn ook terug te vinden op onze website www.ivnzk.nl

Libellenexcursie in Middenduin

Zondag 9 juli

Jaarlijkse libellenexcursie i.s.m. de KNNV-Libellenwerkgroep Zuid-Kennemerland.

Aanvang 11.00 uur. Vertrek ingang Duinlustweg, Overveen. Duur: 1,5 à 2 uur.

In verband met de beperkte parkeerruimte wordt u verzocht per fiets of lopend te komen.

Aanmelden vooraf is niet nodig. Kleine kijker meenemen.

Informatie: Frans Koning, 023 5289009.

Poëzie Workshop: Dichter in de natuur (thema Haiku)

Maandag 10 juli

Natuur op een andere manier ervaren en met eigen woorden weergeven. Een mogelijkheid om dichter in de natuur te komen en in dichter in de natuur te worden.

19.30 tot 21.30 uur, Thijsses's Hof, Mollaan 4, Bloemendaal, Aanmelden vooraf verplicht.

Aanmelding en Informatie: Marisca v. d. Eem 023 528 9609, eeuwildschut@quicknet.nl

Avondexcursie natuurreservaat Eindhovenout

Dinsdag 11 juli

Eindhovenout is een oud landgoed en het reservaat is een restant van de oorspronkelijke natte laagvlakte tussen Haarlem en de duinen.

Vertrek: 19.00 uur, parkeerplaats bij middelbare school Sancta Maria. Duur: 1,5 uur.

Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Dik Vonk, 023 5254140.

Vier-Seizoenen Zomerwandeling in de Amsterdamse Waterleidingduinen

Zaterdag 15 juli

Een stevige wandeling waarbij dezelfde route ieder seizoen fascinerend anders is. Het kale zand op de zuidhellingen is nog warm, maar in sommige duinvalleien hangt al de koelte van de komende nacht. Neem iets te drinken en te eten mee. De route wordt weer gelopen op 22 oktober. (i. s. m. Waternet)

Duur: 3 uur. Vertrek: 18.00 uur Amsterdamse Waterleidingduinen, ingang Panneland

Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Margo Slot, 023 - 5276145

Natuur & Beheer in het Wandelbos Groenendaal

Donderdag 27 juli

I.s.m. Gemeente Heemstede.

Vertrek: 19.00 uur, info-paneel grote parkeerplaats bij het restaurant. Duur: 1,5 uur.

Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Roelof Boddaert, 023 5717773.

Fietsexcursie Spaarnwoude: het landschap als geschiedenisboek

Zondag 30 Juli

Een afwisselende fietsroute door een stuk van Spaarnwoude dat van historische betekenis is. Dit gebied is bij uitstek geschikt om te laten zien hoe een landschap in de loop der eeuwen kan veranderen. Deelnemers aan de excursie fietsen 5000 jaar terug in de geschiedenis. Veel oude landschapskenmerken zijn in dit gebied nog te vinden, evenals sporen van de strijd van de bewoners tegen het water.

Start: 11.00 uur, vanaf het standbeeld van Hansje Brinkers op de Spaarndammerdijk. Zorg voor goede schoenen en zo mogelijk een verrekijker. Niet geschikt voor kinderen.

Aanmelden vooraf bij: Jonne Misset, 023 5274950 of e-mail jonnemisset@quicknet.nl

Thijsses's Hof: "Ik zag door't blauw een vlinder zweven"

Zondag 6 augustus

Wandel mee met een gids door Thijsses's Hof en ervaar

wat de maand augustus voor de oudste heemtuin in Nederland betekent.

Start: 14.00 uur, Vertrek: ingang van Thijsses's Hof, Mollaan 4, Bloemendaal.

Duur: ± 1 uur, Informatie: Huib Koel 023 - 5245846 of www.thijsseshof.nl

Excursie "Natuur in de stad"

Zondag 13 augustus

Tijdens een rondwandeling van ongeveer anderhalf uur wordt de natuur in Haarlem onder de loep genomen. Op zoek naar bijzonderheden in de Bolwerken en Kenaupark? Zijn dat Leilindes op de Grote Markt? Zit er nog leven in het Spaarne en wat doen die vreemde drijvende bakken groen er?

Kortom verrassend "groen" in de oude binnenstad!

Start om 11.00 uur vóór de Albert Heijn in het station Haarlem CS.

Aanmelden graag, maar hoeft niet. Informatie via 023-5322902

Vruchten en Zaden op de landgoederen Leyduin-Woestduin-Vinkenduin

Dinsdag 15 augustus

Vertrek: 19.00 uur. Parkeerplaats Leyduin, Manpadslaan, Heemstede. Duur: 1,5 uur.

Aanmelden vooraf is niet nodig. Informatie: Roelof Boddaert, 023 5717773.
